

MARK TWAIN

Bujnou fantazií obdařený Mark Twain, v anglicky mluvících zemích nejoblíbenější kronikář bouřlivých společenských změn, k nimž koncem 19. století v Americe došlo, klamal veřejnost celý život. Neustále měnil zaměstnání, osvojoval si různá jména a vydával se za někoho jiného, takže čtenáři nevěděli, kdo k nim vlastně promlouvá. A v tom také částečně spočívalo jeho kouzlo.

Pokud jste nikdy neměli příležitost seznámit se s jeho novinovými články, podívejte se na jeden z těch, které v šedesátých letech 19. století nevadské čtenáře přímo nadchly. Vypráví o nehodě jeho spolupracovníka a přítele Dana DeQuilla.

Když se včera náš úctyhodný kolega Dan vracel na bujném španělském hřebci z American City, přišel k úrazu, kvůli němuž teď úpí na lůžku sužován krutými bolestmi. Jak uvedl v poslední vůli, kterou krátce po nehodě sepsal, uháněl rychlostí 75 kilometrů za hodinu, a když prudce zahnul za roh, spatřil přímo před sebou stát přes cestu nějakého koně. Okamžitě sice přitáhl otěže a stočil se vpravo, ale už bylo příliš pozdě... Náraz ho vymrštil ze sedla, letěl téměř 300 metrů (jak stojí ve výše zmíněné závěti), načež dopadl na tvrdou zem a od brady až k žaludku pukl. Navíc si hlavu zarazil do hrudníku, takže se mu klobouk vmáčkl mezi plíce, odkud ho později vytáhli celý zdeformovaný a zkrvavený. Po prvním dopadu zřejmě ještě chvíli poskakoval jako míč, protože se udeřil do týla, což mu způsobilo otřes mozku, a při té příležitosti si také zlomil srdce. Jedna noha skončila v krku a druhá

byla tak pochroumaná, že když ho zvedali na pohřební vůz, který jsme mu poslali v domnění, že by ho mohl potřebovat, odpadla jako zralá hruška. Na obou několikanásobně přerazných pažích mu naskákalo tolik boulí, že vypadaly jako bambusové pruty, a polámaná záda měl ohnutá jako zábradlí, ale jinak se mu nic vážného nestalo. Něco z něho dovezli domů v pohřebním voze a zbytek přepravili na nosítkách. Už první větou potvrdil, že jeho geniální myšlení ani pronikavý úsudek nešťastnou nehodou nikterak neutrpěly. Prohlásil totiž, že by byl mnohem radši, kdyby se to stalo někomu jinému... Možná výše uvedené informace trochu přibarvil, ale pověřil nás, abychom o jeho úrazu přesně takhle referovali, což tímto s upřímnou radostí činíme. Náš starý kamarád se rychle zotavuje a to, co z něho zbylo, přijde dnes jako obvykle s námi popít.

Než se začal živit psaním a právě jméno Samuel Langhorne Clemens vyměnil za pseudonym, pod nímž se proslavil, podnikl Twain cestu do Nevady jako asistent svého bratra Oriona, kterého Abraham Lincoln jmenoval teritoriálním tajemníkem. Ta funkce však byla pouze formální, Twain neměl moc práce a ještě horší bylo, že nevydělával tolik, aby mohl zaplatit narůstající dluhy. Začal tedy hledat zaměstnání, které by bylo výnosnější a uspokojovalo jeho tvořivost víc než zařazování dokumentů a psaní poznámek pro staršího bratra. Carson City, kde se to hemžilo zlatokopy a intrikány, investory a zbohatlími obchodníky, představovalo roku 1861 prototyp prudce se rozvíjejícího optimistického města a vitálnímu mladíkovi muselo připadat

nesmírně vzrušující. Tamní život popsal v báječné knize *Jak jsem se protloukal*:

Radost zářila z každé tváře a v každém oku tkvělo radostné, bezmála vášnivé nadšení, hovořící o plánech na získání peněz, které vřely v každé hlavě, a o velkých nadějích, které se vzdouvaly v každém srdci. Peněz bylo jako smetí; každý jednotlivec se považoval za boháče a nikde nebylo vidět melancholickou tvář. Byly tu vojenské spolky, požární sbory, dechové hudby, banky, hotely, divadla, tančírnny, veliké herny otevřené dokořán, hlučné politické schůze, občanské průvody, pouliční rvačky, vraždy, vyšetřování, nepokoje, kořalna na každých patnácti krocích...⁵

Tahle knížka nelhala. Časy byly skutečně divoké a mladý Samuel si umínil, že si je pořádně užije. V koutku duše však musel pořád myslet na matku a sestru, které doufaly, že najde stejně dobré uplatnění jako bratr. Vymyslel tedy plán, který jejich očekávání naplnil, přivedl ho na spisovatelskou dráhu a zajistil mu peníze na bujné pitky.

Dva hlavní deníky ve Virginia City, *The Territorial Enterprise* a *Evening Bulletin*, spolu soupeřily a snažily se zveřejňovat zajímavé články od nejlepších přispěvatelů, aby nalákaly co nejvíce senzacechtivých čtenářů. V létě 1862 začal Samuel pod pseudonymem Josh přispívat do rubriky „Dopisy“ v *Enterprise*. Psal zábavné historky o místních prominentech, obchodnících, zástupcích zákona i zvířatech a netrvalo dlouho, šéfredaktor poznal, že má talent a možná pár čtenářů od konkurenčního *Bulletinu*

přetáhne. Nabídl mu tedy místo reportéra a pověřil ho, aby chodil po městě, hovořil s lidmi, popíjel s nimi (Samuelovi, který byl na rozdíl od vážného bratra velmi společenský, to jistě nevadilo) a pak informoval o tom, co se od nich dozvěděl. Za to dostával celých pětadvacet dolarů týdně, což považoval za sumu přímo „hříšně vysokou“.

Nějaký čas referoval Twain o tom, co se ve Virginia City skutečně děje, ale pak si uvědomil, že kolegové z redakce, především jeho přítel a mentor William Wright (který psal pod pseudonymem Dan DeQuille), mají k novinářské etice velmi laxní přístup. Zprávám o skutečných událostech, zejména ve dnech, kdy se nic pozoruhodného nestalo, nepřikládali zdaleka takovou důležitost jako tomu, po čem čtenáři toužili, což byla krev, bitky a skandály. Za mnoho let se Twain v životopisném článku pro *Enterprise* beze studu přiznal: „...zločiny a neštěstí jsme si pohotově vymýšleli, protože veřejnost bažila po vzrušujících vraždách, mrzačení a všeobecné zkáze.“

Twain nepředpokládal, že čtenáři jeho historiky spolknou, a nikdy se nepřestal divit, že jim bezvýhradně věří. Protože však hravým anekdotickým stylem psal i o tom, co se opravdu přihodilo, nejspíš si prostě mysleli, že je jeden z těch lidí, které denně potkávají neobyčejné věci.

Nejnámější zprávu z Twainova pera, kterou vzhledem k autorovu smyslu pro humor opravdu nelze brát vážně, považovala většina čtenářů, kteří ráno 4. října 1862 otevřeli noviny, za čistou pravdu.

V horách jižně od Gravelly Fordu byl před časem nalezen zkamenělý šáh. Všechny údy i rysy petrifikované mumie

se zachovaly v dokonalém stavu, a to včetně nohy, jež byla v době majitelova života evidentně dřevěná. Podle názoru odborníka, který mrtvolu prohlédl, tento život skončil mimochodem už asi před sto lety.

Sedící tělo se jakoby v zadumání opíralo o velkou hromadu ptačího trusu. Pravý palec spočíval po straně nosu, levý částečně podpíral bradu, ukazováček se tiskl k vnitřnímu koutku levého oka a lehce je pootvíral. Prsty pravé ruky byly roztažené přes pravé oko, jež bylo naopak zavřené. Tento podivný přírodní úkaz vzbudil v okolí naprostou senzaci. Náš informátor uvedl, že se na místo neprodleně dostavil soudce Sewell a po šetření došel k závěru, že „nebožák skončil na dlouhodobé podchlazení“.

Co tomu říkáte? A tohle nebyl zdaleka jediný článek, v němž si Twain ze čtenářů vystřelil jako malý uličník. Další s titulkem „Strašlivý omyl“, který musel každého okamžitě upoutat, vyšel 16. dubna 1863 a obsahoval narážku, že by ho čtenáři měli brát s velkou rezervou.

Už několik dní koluje zpráva, že se ve štole za Gold Hillem udusilo pět indiánů, ale všichni ji pokládali za senzační výmysl sloužící k varování cizinců, kteří se mezi námi zdržují. Včera jsme se však zeptali člověka přímo z Gold Hillu a ten nám sdělil, že vůbec nejde o fámou, ale o smutnou skutečnost. Potom nám vyprávěl příběh, který všichni obyvatelé Gold Hillu mohou potvrdit. V neděli ráno je zburcovala zpráva, že známý desperado jménem Campbell právě zavraždil dva virginské strážce

zákona a utekl někam směrem k jejich městu. Krátce nato někdo přišel se vzrušující novinou, že asi dva kilometry západně od Gold Hillu spatřil prchajícího muže, který zmizel ve štole. Samozřejmě to byl Campbell, protože kdo jiný by se tam zrovna toho rána schoval? Na místo se tedy vydalo několik občanů, ale přiblížit se ve tmě a v uzavřeném prostoru k ozbrojenému zločinci, jenž neměl co ztratit, se přirozeně ostýchali. Vchod do chodby tedy zahradili kameny, aby mu zabránili v útěku, dokud se nedostaví někdo, jehož nepříjemnou povinností bude vyvést ho ven. Příští den se ke štole vypravilo lidí víc, kameny odvalili, vešli dovnitř a ke svému překvapení našli pět mrtvých indiánů, tři muže, jednu sqaw a dítě! Zřejmě se chtěli ve štole vyspat, a když ji místní ucpali, v chorobném ovzduší panujícím uvnitř se udusili. Navzdory ujištění, že jde o čistou pravdu, stále doufáme, že ta historika je smyšlená. Ačkoli občané jednali s nejlepšími úmysly, jejich počínání mělo nešťastné následky. Zavřít vraha v podzemí byl chvályhodný počín, ale ježto ho tam nechali celou noc, snížili jeho šance na spravedlivý soud. Princip byl naprosto správný, jen ho nemuseli uplatnit tak „vehementně“. Tento příběh uvádíme jako pravdivý a za takový ho budeme považovat do té doby, než nám někdo podá důkaz, že jde o výmysl.

Ve čtenářích, kteří chtěli uvěřit ve dvojnásobnou vraždu, smrt v podzemí a indiány, pochopitelně poslední věta žádné pochyby nevbudila. Další podobný článek, který hrál na strunu krvežíznivosti fanoušků *Enterpise*, vyšel 28. října 1863 a nesl titul „Děsivý masakr“.